

teljice sicer ne zahtevajo krvnih žrtev, vendar bi morale posnemati moderne napredne prvoborilke slovanskih in drugih svetovnih narodov. Koliko slavnih imen poznajo že avstrijske Nemke! Ali čitate „Neues Frauenleben“, njihov mesečnik, ki ga izdaja Augusta Fickert na Dunaju?

Vse se zaveda in organizira, le slovenske učiteljice, in me Primorke v prvi vrsti, spimo spanje pravičnega. Ni čuda torej, ako se nam v „Uč. Tov.“ toliko očita brezdelnost zunaj šole in da ne zaslužimo z moškimi istega plačila — seveda krivično, zakaj Slavica*) je dokazala, da še noben učitelj ni bil plačan za izvenšolsko delo. — Toda „Dolžan ni samo, kar velewa mu stan; kar more, to mož je storiti dolžan“. Zato roko na srce! Sprejmimo to očitje kot zasluženost in poboljšajmo se! Ravno me učiteljice bi bile po svoji izobrazbi in po zmožnosti se dalje naobraževati najbolj sposobne poučevati preprosto ljudstvo, posebno pa žensko mladino in mlade žene z besedo, z zgledi, s predavanjem, s primernimi spisi, sploh z direktnim in indirektnim poukom dovesti ženstvo svojega okoliša do zavednosti in naprednosti po navodilu gdč. E. Žerjavovec, ki ga nam podaja v 15. let. št. „Uč. Tov.“

Menim, da je čas že skrajn v odpravo onih starokopitnih nazorov in predsodkov, kakor n. pr. da ni dostojno stopiti v javno delovanje brez običajnih gardedam ali zanesljivega spremljevalca. Kaj pa Američanke? Kako so one visoko spoštovane in kakšen ugled uživajo in koliko sijajnih zmag so si že priborile s svojimi javnimi nastopi! Pógum torej, vzdramimo se! Neustrašeno, trezno mišljenje, realna veda, izkušnja modrejših nam bodi vodilo v našem prihodnjem delovanju, v izboljšanje socialne bede in mračnega narodnjaštva posebno pri ženstvu na kmetih. Za boječe citiram izrek: „Niemand ist so mutig als der Furchtsame, wenn er erwacht“. Izobrazujmo se torej, učimo se iz strokovnih knjig vsaki ženi potrebne vede in znanosti. Nič nam ne bodi premalenkostno, kar more koristiti slovenski gospodinjici doma in ženi v javnosti. Poznajmo temeljito vsa domača opravila ali bojujmo se tudi za politiško enakopravnost z moškimi. Ženstvo tvori večino zemeljskega prebivalstva. Dvomite tedaj o zmagi po stanovitem vojevanju?? Spoznajmo, da le, kjer vladata razumen mož in izobrazena žena, se more govoriti o popolni in pravi vzgoji otrok bodočih naprednih državljanov. Pripravljajmo in gladimo tem pota, seznanjajmo jih že sedaj z življenjskim delokrogom, s katerim jim bo treba o svojem času računati.

Sezajmo pridno po knjigah, čitajmo časopise, zlasti ženske liste. Slovenke jih sicer še nimamo na izbiri. S „Slovensko Gospodinjico“ pa je storjen prvi korak v tem oziru, vrlo dober začetek je v gibanju slovenskega ženstva. Takoj, ko je „Slov. Gosp.“ s svojo prvo številko presenetila naše ženske kroge, si je pridobila vsestranske simpatije. Edini slovenski list te vrste obravnava in se zanima za vsestranske potrebe našega ženstva, posveča svoje prostore vzgoji, politiki, leposlovju, kuhinji in vsestranskim vprašanjem. Poleg tega pa je tako cen, da si ga lahko nabavi slehrna slovenska ženska. Naroden greh bi bil pa posebno za nas učiteljice, ako bi ga ne podpirale. Me imamo v prvi vrsti skrbeti, da si list zagotovi obstanek, da si ustvarimo iz mesečnika tednik, ki bodi glasilo vsega ženstva! Bodimo tedaj njega naročnice! S čitanjem tega lista opravljamo dvojno dobro delo: Prvič si bistrimo um z napredno gospodinjisko vedo in drugič podpiramo gmotno družbo sv. Cirila in Metoda. (Konec.)

*) „Poglavje o učiteljici“. Glej 14. let. št. in dalje. Uredn.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca listopada 1906 K 222.941.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

„Slovensko srce“.

II.

Štatiške številke jasno dokazujejo, kako sijajne so šolske razmere v Istri, v oni Istri, kjer je prebivalstvo po ogromni večini slovansko, a kjer gospoduje nasilni Lah po zaslugi naše pravične c. kr. vlade in kjer bo še gospodoval v kljub novi obči volilni pravici po zaslugah onih velikih slovanskih poslancev, ki nosijo svoje „slovanstvo“ vedno le na jeziku a v srcu pa le dobrobit lastnega „jaz“.

Istra ima po uradni (?) statistiki 345.050 prebivalcev, in sicer 143.096 Hrvatov, 77.717 Slovencev in le 131.191 Italijanov in le malo, malo peščico Nemcev.

A ker politične razmere ne dovoljujejo, to je, ker se slovanski poslanci zaradi političnih in taktičnih potez zadovoljujejo, da vlada daje ljudstvu le toliko izobraževalnih sredstev, s pomočjo katerih se je le-to ljudstvo pospelo do onega duševnega nivoja, da slepo veruje političnim žonglerjem, imamo tu v slovanski Istri tako-le šolsko mizerijo.

Tri državne gimnazije: nemško v Pulju, hrvaško v Pazinu in laško v Kopru; dve realki: c. kr. nemško v Pulju in deželno laško v Pazinu. — Eno učiteljske — monsturne avstrijske politike — s hrvaškim, slovenskim in laškim oddelkom, kjer je pa nemščina v zadnjih treh letnikih učni jezik vseh glavnih predmetov. — Navtiška šola v Malem Lošnju je laška, izmed peterih obrtno nadaljevalnih šol je edino le ona v Kastvu hrvaška, istotako je edini ženski licej istrski v Pulju laški. Ljudskih šol je vseh v Istri 180 (uradno), in sicer 61 hrvaških, 22 slovenskih in 66 laških; 2 nemški državni šoli v Pulju in Opatiji in 2 nemški vojne mornarice v Pulju. Privatnih ljudskih šol, ki jih vzdržujeta „Lega“ in hrvaška družba sv. Cirila in Metoda, ne vpoštevamo.

Toda avstrijska vladna modrost dovoljuje privandranim Nemcem vse dobrote, odpira jim na široko svoj c. kr. državni mošnjiček, slovanskemu narodu pa dovoljuje edino le enorazrednice.

Nemški most do Adrije napreduje — slovanski Ceconiji si pa dele nagrade.

In solčna Gorica? Da, tu se bijejo krvavi boji po časnikih o trgovinskih napisih in voznih listih, a za slovensko ljudsko šolstvo se ni resno zavzel niden slovenskih goriških poslancev, zakaj „politične“ razmere ne dovoljujejo tega. — Slovenski oče-davkoplačevalec pošilja svojega otroka v „podturnsko šolo“ ali pa plačuj dvojni šolski davek deželni in zasebni, če hoče, da se ti šola tvoj otrok v „Šolskem domu“. Zakaj ne pričakuj od zastopnikov, ki ne nosijo v svojem telesu očetovska srea, da ti olajšajo pezo tvojih očetovskih skrbi, da ti omogočijo dohod

do onih svetišč, ki naj bodo torišče tvoji deci za lepšo bodočnost.

So pač brez očetovskih src!

In tožni Korotan? — Pretresljivo ječi glas: morituri vos salutant — preko Karavank.

Volilna reforma — ta „fata morgana“ slovanske prihodnosti — skopala bo ravno slovenskemu življu na Koroškem — v pravi domovini Slovencev — še ostale grobove, kamor zagrebe brutalni Nemec ostanke koroških Slovencev.

In ravno „volilna reforma“ bi lahko bila oni bojni klic, ki bi moral vzdramiti slovenski živelj v Korotanu — da bi stopil, oduševljeno na krvavi mejdan in rekel: Ne vdam se!

Toda ubogi Korotanec je zaman trkal na „mehka slovanska srca“ slovanskih svojih zastopnikov.

Zaman je prikazival svojo perečo rano, da je na lastnih tleh brezpraven suženj, teptan in zaničevan od tujca, da se ga vidi le tedaj, ko ima plačati krone in kovani denar.

Le tedaj je enakopraven!

Kulturni svet se zgraža, ko sili kruti Nemec poljsko deco v nemško šolo, a lastni brat nima poguma skočiti bratu na pomoč ter kategorično povedati oni „pravični“ vladi — — — do tu in ne dalje — — —.

Nad 162.000 koroških Slovencev nima ni ene lastne meščanske šole, akoravno jih ima dežela osem.* — Ljudskih šol je tu 370, a izmed teh so le 3 — reci: tri slovenske in 83 je utrakvističnih. — Kako se tu utrakvističnost umeva, bi bilo odveč pisati. Menimo, da zadostuje, ako so po teh šolah strogo prepovedani taki učni pripomočki, ki so jih založile slovenske firme in da se morajo slovenski mladinski listi pošiljati najčesče pod kuverto. Slovenske učitelje se pa meče faktično s shodov, ki jim kumujejo razni c. kr. okr. šolski nadzorniki — ali pa celo sam c. kr. deželni šolski nadzornik.

In tako „moderno“ naziranje svobodnega napredka avstrijskega enakopravnega slovenskega naroda ni dobilo podpore pri svojih slovanskih zastopnikih.

Kako li?

Samopašnost in na najvišji višek potencirani lastni „jaz“ — ti dve cvetki naših slovanskih zastopnikov v stolnem avstrijskem mestu, sta bili močnejši kakor pa smisel za narodni obstanek.

Še ni kocka padla o zmagi volilne reforme** — ko pišemo te vrstice. A v dno svojega rodoljubnega srca smo prepričani, da slovanski zastopniki ostanejo gluhi in slepi v tem kritičnem trenutku za vse one krute krivice, ki jih trpe Slovenci in Hrvati v obmejnih pokrajinah, in da njih „slovanska srca“ ostanejo — mrtva in neobčutljiva za ono vzvišeno nalogo, ki jo ravno sedaj najlažje zvrše v prid in korist onega naroda, iz katerega so izšli in ki jim je poveril to zadačo.

In kako li hočejo ti slovanski narodni zastopniki izvršiti to nalogo?

V njih „slovanskih sreih“ živi ideal: „Narod sem jaz!“

△

*) Seveda na Kranjskem se je pa Slovenec moral boriti leta in leta, da je dosegel edino slovensko meščansko šolo ter končno vendar zmogel nagajivost nekaterih c. kr. ljudi.

**) Sedaj je že! Glej „Politični pregled“.

Uredn.

Učiteljstvu in učiteljskim društvom v predarek.

(Po shodu zaupnikov narodno-napredne stranke.)

(Dalje.)

Poleg dobrega šolstva, ki je najvažnejši faktor za povzdigo socialne blaginje našega naroda, čaka učiteljstvo še mnogo drugih panog na socialnem polju, ako hoče delati v prid narodu. V prvi vrsti moramo omeniti poslovanje naših krajnih šolskih svetov. Zlasti na kmetih se dobi le malo mož, ki bi znali voditi vse posle kot predsedniki krajnega šolskega sveta. Učiteljem ne svetujemo, da bi se silili v ospredje kot predsedniki krajnih šolskih svetov; ako se to zgodi prostovoljno brez agitacije, dobro, drugače pa prepuščajmo to čast kakemu veljavnejšemu možu pri krajnem šolskem svetu, mi pa prevzemimo prostovoljno in brezplačno uradovanje. Marsikomu se bo zdelo to čudno in neumevno, češ, brezplačno delati, to pa že ne! Ako ti nočeš delati tega, te ne more siliti nihče; vedi pa, da bodi pri šolstvu duša vsega učitelj in nihče drugi. Krajni šolski sveti imajo pri šolstvu važno ulogo. Ako je tajnik krajnega šolskega sveta učitelj, bo ta znal gotovo polagoma pridobiti zase predsednika; vsako ulogo bo reševal z njegovim posvetovanjem; vse pojde gladko in prav v prid šolstvu in učiteljstvu samemu. Ako se boji zamere predsednik pri ljudstvu zaradi opominov strank, podpiše naj te učitelj z njegovo vednostjo! Vodi naj račune za stvarne šolske potrebe šine sporazumno z njim! Izkratka, vse naj se godi z njegovo vednostjo, posvetovanjem in nasvetom! Krajni šolski sveti nosijo velika bremena za šolstvo, prav in pravično je tudi, da imajo pri tem svojo besedo in veljavo. Ko se uveri krajni šolski svet, da se učitelj bori in dela za šolstvo z vnemo in ljubeznijo, mu bo zaupalo vse — splošno zaupanje bo užival pri vsem ljudstvu v šolski občini, kar je za vsakega učitelja prva in glavna stvar. Poleg učitelja bi bil sposoben za te posle tudi vaški župnik. Je nekaj duhovnikov, ki so vneti za šolstvo, s temi je mogoče shajati, ali ogromna večina nam je iz principa nasprotna. Gorje, ako postane tak predsednik krajnega šolskega sveta! Kmalu bosta imela z učiteljem ropot, tožbo, sovraštvo, prepir itd. Ali ni stokrat bolje in pametneje ogniti se takim šolskim prijateljem s tem, da postane kak vaški veljak predsednik, učitelj pa tajnik? Kmet si bo štel v veliko čast nositi to ime zlasti če gre vse v redu in gladko; hvaležen ti bo za to uslogo, in v času morebitnega sovraštva ali tožbe nasprotnikov imaš na svoji strani moža, ki te bo iz hvaležnosti zanesljivo podpiral v podobnih slučajih.

Mnogi se bavijo tudi z občinskim tajništvom in orglarijo, a tega ne moremo priporočati zaradi preoblega dela, truda in nehvaležnosti. To delo je največkrat vzrok, da se zanemarja šolstvo, kar pa ne sme biti. Toplo pa priporočamo sodelovanje pri hranilnicah, posojilnicah, mlekarnah, vodovodih, raznih izobraževalnih društvih ter sploh tam, kjer je mogoče po dokončanem trudopolnem delu koristiti ljudstvu v socialnem oziru. Tudi mi svetujemo svojim tovarišem: Ven iz šole med narod za narod! Ako bomo mi držali križem roke ter čakali, da nam bodo drugi pomagali, bomo čakali zaman. Našega delovanja v šoli ne vidi nihče, zato ga navadno svet tako malo ceni. Trud in uspehi izven šole med ljudstvom so vidni, ti se upoštevajo, prinašajo ugled in spoštovanje, ki nam morejo biti glavna opora o času sovražnih naskokov, kakor se to dogaja zlasti v novejši dobi od strani obeh naših bojujočih se političnih struj.

Naš narod je v prvi vrsti agraren; kmetijstvo, živinoreja, sadjarstvo, gozdarstvo, poleg nekaj industrije in kupčije so glavni